Štát - Spojené štáty americké (Spojené štáty) :)

Dejiny

Roku 1492 - Krištof Kolumbus (1451-1506) pristál v Amerike.
Roku 1607 - bola založená prvá trvalo obývaná britská osada.
Roku 1621 - na jeseň oslavovali pútnici prvú úrodu. Na tento sviatok Vďakyvzdania pozvali aj miestnych Indiánov, ktorí ich mnohému naučili.
Roku 1767 - boli prijaté tzv. Townsendove zákony. Britská vláda uvalila vysoké clona na dovoz čaju, olova a skla.
Roku 1773 - vypuklo tzv. Bostonské pitie čaju, kedy britské jednotky strieľali do davu demonštrujúcich. Vysoké clá na všetok tovar okrem čaju boli zrušené.
V rokoch 1775-1783 - prebiehala Vojna za nezávislosť.
Roku 1776 - bola vyhlásená nezávislosť - vznikli Spojené štáty americké (USA).
Roku 1780 - Briti boli porazení pri Yorktowne.
Roku 1787 - bola prijatá ústava.
Roku 1789 - prvým prezidentom sa stal George Washington (1732-1799).
Roku 1791 - bola prijatá listina práv, desaťbodový dodatok k ústave.
Roku 1803 - boli odkúpené územia od Francúzov (Louisianska kúpa). Územie USA sa takmer zdvojnásobilo.
V rokoch 1812-1814 - prebiehala vojna s Anglickom.
Roku 1818 - bola od Španielov odkúpená Florida.
Roku 1836 - sa uskutočnila bitka pri Alamo. Texas vyhlásil nezávislosť od Mexika a žiadal o pripojenie k USA. Nezávislosť Texasu neuznalo Mexiko.
V rokoch 1846-1848, resp. po Mexickej vojne - sa k USA pripojili Arizona, Kalifornia, Nevada, Nové Mexiko, Texas, Utah a časti Colorada a Wyomingu.
V rokoch 1848-1849 - prebiehala Zlatá horúčka v Kalifornii.
Roku 1854 - tzv. zákon o Kansase a Nebraske ponechával rozhodnutie v otázke otrokárstva na jednotlivých štátoch. Tento čin vyvolal ostrú kritiku Severu, následkom bolo aj založenie Republikánskej strany, ktorej program bol zameraný proti otrokárstvu.
Roku 1860 - prvý republikánsky prezident Abraham Lincoln (1809-1865) sa obával budúcnosti pre otrokárstvo v južných štátoch. 11 južných štátov vystúpilo z únie.
V rokoch 1861-1865 - prebiehala v USA Občianska vojna.
Roku 1865 - bolo zrušené otrokárstvo a zavraždený prezident Lincoln.
Roku 1867 - bola od Rusov odkúpená Aljaška.
Roku 1890 - prebehla bitka pri Wounded Knee (Južná Dakota). Išlo o poslednú väčšiu bitku s Indiánmi.
Roku 1898 - vojna so Španielskom sa skončila odovzdaním Filipín, Portorika a Guamu Spojeným štátom. K USA boli pripojené Havajské ostrovy.
Roku 1917 - USA vyhlásili vojnu Nemecku.
Roku 1919 - bol schválený 18. dodatok ústavy. Na celom území USA sa začala prohibícia.
V rokoch 1919-1921 - 14 bodov prezidenta Woodrova Wilsona (1856-1924) vytvorilo rámec pre založenie Spoločnosti národov.
Roku 1920 - bol schválený 19. dodatok ústavy, ženy dostali volebné právo.
V rokoch 1920-1930 - nastal prudký hospodársky rast.
Roku 1923 - sa uskutočnilo v USA prvé tankovanie paliva počas letu lietadla.
Roku 1925 - súd v Tennessee umožnil jednotlivým štátom zákaz vyučovania Darwinovej teórie evolúcie.
Roku 1929 - krach burzy na Wall Street (Čierny piatok) znamenal začiatok Veľkej hospodárskej krízy.
Roku 1932 - vo voľbách drvivé víťazstvo získal prezident Franklin D. Roosevelt (1882-1945). Hospodársku krízu, ktorá zasiahla USA o tri roky skôr sa americký prezident Roosevelt pokúšal prekonať pomocou štátneho plánovania, kontroly a riadenia hospodárstva. Zaslúžil sa aj o prijatie nových zákonov týkajúcich sa priemyslu, poľnohospodárstva, obchodu, peňažníctva, ako aj o prijatie zákonov na zlepšenie pracovných podmienok a zákonov o vyplácaní dôchodkov. Sústava týchto opatrení sa označovala ako New Deal.
Roku 1933 - 21. dodatkom ústavy sa skončila národná prohibícia.
Roku 1941

Copyright © 2013 - 2024 Encyklopédia poznania

- **7. decembra** - Japonci zaútočili na Pearl Harbor (Havaj),
- USA vstúpili do 2. svetovej vojny.

Roku 1945 - USA skončili vojnu v Tichomorí. Zomrel prezident Roosevelt. Boli zhodené bomby na Hirošimu a Nagasaki (Japonsko kapitulovalo o 5 dní neskôr).
V rokoch 1950-1953 - USA vstúpili do Kórejskej vojny.
Roku 1954 - Najvyšší súd zamietol nedovolené oddelenie žiakov v školách.
Roku 1955 - Martin Luther King, mladší (1929-1968) sa stal lídrom v boji proti rasovej diskriminácii.
Roku 1958 - na obežnej dráhu sa dostala prvá americká umelá družica.
Roku 1961 - sa nevydarila invázia na Kubu.
Roku 1962
- vypukla Karibská kríza **-** jedna z podstatných kapitol Studenej vojny. Išlo o medzinárodný konflikt medzi Sovietskym zväzom (ZSSR) a USA týkajúci sa rozmiestnenia jadrových rakiet na Kube,
- vypukli na Mississippskej univerzite nepokoje potom, čo sa černošský študent James Meredith pokúšal o prijatie.

Roku 1963 - bol zavraždený prezident John F. Kennedy (1917-1963). Vo funkcii ho vystriedal Lyndon B. Johnson (1908-1973).
Roku 1964 - bol prijatý zákon o občianskych právach, ktorý zakazoval diskrimináciu v zamestnaní a verejných službách. USA vstúpili do Vietnamskej vojny.
Roku 1968 - zavraždenie Kinga vyvolalo nepokoje.
Roku 1969 - Neil Armstrong (1930) vstúpil na Mesiac.
Roku 1970 - Národná garda zabila 4 študentov počas demonštrácií na Kent State University v Ohiu.
Roku 1971 - vláda sa usilovala zabrániť rozširovaniu publikácie *Dokumenty z Pentagonu* o podrobnostiach účasti USA vo Vietnamskej vojne. Najvyšší súd rozhodol v prospech rozširovania.
V rokoch 1973-1974 - prezident Richard Nixon (1913-1994) odstúpil po prepuknutí škandálu Watergate.
Roku 1975 - sa USA stiahli z Vietnamskej vojny.
V rokoch 1979-1980 - prebiehala kríza iránskych rukojemníkov.
Roku 1980 - USA zaviedli obchodné opatrenia voči ZSSR z dôvodu sovietskej inváze do Afganistanu.
Roku 1983 - USA obsadili Grenadu, potom, čo prezident Ronald Reagan (1911-2004) predstavil strategický bezpečnostný plán „Hviezdne vojny" sa zhoršili vzťahy so ZSSR.
Roku 1986 - sa uskutočnili veľké letecké útoky proti Líbyi po teroristických útokoch proti Američanom. Vypukol škandál „Irangate". Týkal sa predaja zbraní Iránu.
Roku 1988 - bol za prezidenta zvolený George Bush (1924).
Roku 1989 - Bush a Michail Gorbačov (1931) vyhlásili koniec Studenej vojny. Vojská USA vpadli do Panamy.
Roku 1991 - Spojenci porazili Irak vo vojne v Perzskom zálive. V USA vypukla hospodárska kríza. Nepokoje v Los Angeles spôsobili stratu 52 ľudských životov a škody vo výške 1 mld amerických dolárov (USD).
Roku 1993 - sa prezidentom stal Bill Clinton (1946).
Roku 1995 - zostalo po teroristickom bombovom atentáte v Oklahoma City 150 mŕtvych. Vypukla vražedná aféra O. J. Simpsona.
Roku 1998 - prezident Bill Clinton bol obvinený z krivej prísahy a utajenia skutočností.
Roku 1999
- Clinton bol oslobodený z obvinení,
- 22. apríla - vstúpili do Columbine High School v Littletone na predmestí Denveru dvaja jej študenti Eric Harris a Dylan Klebold. O 11.30 začali masakru, pri ktorej zabili 12 študentov a učiteľa, zranili 20 mladých ľudí. Nakoniec obrátili zbrane proti sebe.

Roku 2000 - po prepočítaní tesného výsledku prezidentského hlasovania na Floride najvyšší súd vyhlásil Georgea W. Busha za prezidenta.
Roku 2001, 11. septembra - viac než 3 000 ľudí bolo zabitých pri teroristickom útoku na World Trade Center v New Yorku a na Pentagon vo Washingtone D.C. Z útoku bol obvinený Usáma bin Ládin (1957-2011) a jeho teroristická sieť Al Kaidá. Odvetou za teroristický útok boli letecké útoky amerických a britských jednotiek na Afganistan, kde sa mali teroristi nachádzať.
Roku 2002 - boli nadviazané pevnejšie vzťahy s Ruskom.

Američania

Označenie obyvateľov USA. Väčšina hovorí anglicky s niektorými zvláštnosťami, takže sa niekedy hovorí o samostatnom jazyku (americkej angličtine alebo o američtine). Na juhu a juhozápade USA časť obyvateľstva užíva ako druhý jazyk španielčinu.

Pôvodní obyvatelia boli Indiáni, Eskimáci a Alueťania, tvoria dnes po všetkých stránkach nevýznamnú skupinu,

Copyright © 2013 - 2024 Encyklopédia poznania

aj keď sa Indiáni od 60. rokov 20. storočia snažia o zlepšenie svojho postavenia. Časť pôvodného obyvateľstva hovorí vlastným jazykom a angličtinu používa ako druhý jazyk. Jadro amerického národa vytvorili britskí prisťahovalci zo 17.-18. storočia, ktorí sa usadzovali na východnom pobreží a postupne kolonizovali vnútrozemie. Na juhovýchode sa usadzovali Francúzi a na juhu a juhozápade Španieli. Obaja boli behom 19. storočia v podstate absorbovaní anglicky hovoriacimi prisťahovalcami a zanechali po sebe stopy v podobe kultúrnej odlišnosti juhu USA od severu. Od 2. polovice 19. storočia sa na formovanie amerického národa stále výraznejšie podieľali černosi, dovezení v 17. až 19. storočí ako otroci. V severných štátoch sú vo väčšej miere zapojený do všetkých oblastí života ako na juhu. V celých USA sa prejavujú protichodné tendencie (ako zo strany belochov, tak aj černochov) k zapojeniu černošského obyvateľstva do americkej spoločnosti a k izolovaniu sa od nej.

V 19. storočí začal príliv prisťahovalcov z iných častí Európy, najskôr zo západnej a severnej (Švédi, Nóri, Nemci), neskôr aj zo strednej a východnej a hlavne z Talianska, odkiaľ dnes pochádza väčšina prisťahovalcov európskeho pôvodu. V priebehu 20. storočia tvorili nemalé percento novo prichádzajúcich Japonci, Číňania a Filipínci, ktorí väčšinou s americkou spoločnosťou nesplynuli. Od konca 2. svetovej vojny rastie počet prisťahovalcov z Mexika a Karibskej oblasti. Jednotlivé národnostné skupiny si (často umelo) udržujú povedomie spoločného pôvodu a určitú svojbytnosť, vyjadrenú hlavne užívaním rodného jazyka (resp. jazyka predkov). Formovanie amerického národa nebolo dodnes ukončené. Je to spôsobené predovšetkým neustálym prílivom prisťahovalcov z rôznych častí sveta, ich pestrým rasovým a etnickým zložením, rôznym sociálnym pôvodom a postavením prisťahovalcov i odlišným spôsobom života v USA a v krajine pôvodu. Väčšina prisťahovalcov sa plne amerikanizuje až v druhej či tretej generácii.

Mali by ste vedieť, že:

- roku 1863 sa Deň vďakyvzdania stal štátnym sviatkom Spojených štátov a oslavuje sa vždy vo štvrtý novembrový utorok.

História Divokého západu (v rokoch)

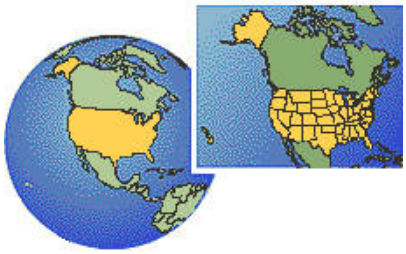

Ako sa správať v cudzine

Zdroje

Prevzaté a upravené z:

· James Hugnes, *Veľká všeobecná ilustrovaná encyklopédia*, Mladé letá 2002, ISBN 80-06-01235-0,

· Václav Hubinger, František Honzák, Jiří Polišenský, *Národy celého světa*, Mladá fronta, Praha 1985,

· Anton Matula, László Mari, Ladislav Tolmáči, Terézia Tolmáčiová, *Lexikón štátov a území sveta*, MAPA Slovakia Bratislava 2001, ISBN 80-8067-023-4.

Zdroje obrázkov

· Vlajky prevzaté a upravené z: http://www.statnevlajky.sk/,

· Polohy štátov prevzaté a upravené z: http://www.zemepis.com/A-Z.php,

· Mapy prevzaté a upravené z: http://www.ezilon.com/maps/.